

Wennen in een pleeggezin

Krijg je een (nieuw) pleegkind in huis, of zit je midden in een wenperiode? Dan kan het fijn zijn om inzicht te hebben in hoe het wennen verloopt, want een goed begin is het halve werk. Op deze pagina kun je ervaringen van andere pleegouders lezen, maar ook lezen hoe de wenperiode wordt ervaren door het pleegkind, zijn/haar ouders en de andere kinderen in jouw gezin. Daarnaast zijn er tips van andere pleegouders te vinden in de gele kaders.

Wat voor emoties en vraagstukken komen andere pleegouders tegen?

Als het nieuwe pleegkind er net is, zullen jij en het kind aan elkaars gewoonten, regels en eigenaardigheden moeten wennen. Andere pleegouders vertellen dat zij in deze periode goed nadenken over de manier waarop ze het kind willen laten wennen aan de onbekende gewoontes en regels, eventuele aanpassingen vanuit zichzelf en hoe ze om willen gaan met eventueel ongewenst gedrag. Iedere pleegouder zoekt daarin een manier die past bij zichzelf en bij het kind. Daarnaast kiezen veel ouders er ook voor om het kind ruimte te geven voor gewoontes uit het eigen gezin.

Uit de verhalen van andere pleegouders komt naar voren dat de omgang met het pleegkind minder vanzelfsprekend verloopt dan bij een kind van jezelf. Zij twijfelen regelmatig en proberen een manier te vinden hoe zij om kunnen gaan met **verschillende morele en emotionele vraagstukken** die pleegzorg met zich meebrengt, bijvoorbeeld vraagstukken als: hoever mag ik gaan in het fysieke contact met het kind? Mag ik de plaats van de eigen ouders innemen? Mag het pleegkind mij mama noemen? Mag ik een plaatsing afbreken als ik zie dat mijn eigen kinderen tekortkomen? Hoe ga ik om met negatieve gevoelens als de eigen ouders het kind tekort doen of afspraken niet nakomen? Hoe ga ik om met negatieve reacties uit de buitenwereld? Hierop is geen eenduidig antwoord te geven. Iedere ouder moet zijn eigen weg zien te vinden, maar het helpt om er met anderen over te kunnen praten.

Twijfels en steun

Als pleegouder kun je soms staan voor het **dilemma** dat je enerzijds graag wilt dat het pleegkind zichzelf durft te laten zien en deelt wat in hem of haar omgaat. Anderzijds kun je het moeilijk vinden als het pleegkind ongecontroleerd zijn of haar boosheid en verdriet uit. Je wilt niet dat het kind helemaal doordraait, maar je wilt het ook niet remmen in zijn uitingen. Pleegouders vertellen dat ze het moeilijk vinden om te weten of het gedrag van het pleegkind normaal is en te verklaren valt op basis van wat het kind heeft meegemaakt, of dat het abnormaal is en dat je aan de bel moet trekken. Wat is normaal? Je kampt op dat moment net als vele anderen met handelingsonzekerheid.

Wennen in een pleeggezin

Een andere twijfel waar sommige pleegouders mee zitten is de **positie van het pleegkind in het pleeggezin** ten opzichte van de eigen kinderen. Een aantal pleegouders geeft aan dat zij proberen zo min mogelijk de nadruk op de verschillen te leggen. Maar het kan ook een opluchting zijn om hardop uit te durven spreken dat het pleegkind een ander gevoel geeft voor een pleegouder dan een eigen kind. Dit maakt het pleegkind niet minder dierbaar, maar wel anders dan een eigen kind.

'Wij wilden hetzelfde voelen voor hem [pleegkind] als voor onze eigen kinderen, maar op een gegeven moment zei iemand: het is gewoon een pleegkind, het is anders, hij IS anders. En toen dacht ik: goh, dat is fijn, dat mag ook anders voelen.'

Sociale steun vinden ouders heel belangrijk en vaak kunnen zij op verschillende plaatsen terecht voor steun, zoals bij partner, familie en vrienden. Toch noemen een paar pleegouders ook negatieve dingen waar zij tegenaan lopen in het contact met hun familie en vrienden, zoals onwetendheid en het beeld van anderen dat je er zelf voor gekozen hebt en daardoor ook de moeilijke momenten gekozen hebt. Andere pleegouders noemen dan ook de rol van andere pleegouders: zij begrijpen waar je mee zit.

Hoe is het voor kinderen van pleegouders om een pleegbroertje of zusje te krijgen?

Niet alleen het pleegkind moet wennen, maar ook de kinderen die al in jouw gezin wonen moeten wennen aan het nieuwe pleegkind. Zij worden de nieuwe pleegbroertjes en zusjes van het pleegkind. De andere kinderen **gaan onvermijdelijk een band aan** met het pleegkind, helpen indien nodig en moeten zich aanpassen aan de nieuwe situatie. Het is daarom belangrijk om ook de andere kinderen te informeren en hun stem te horen.

Veel kinderen hebben een ambivalent gevoel over de aankomende plaatsing. Aan de ene kant vinden ze het leuk dat er een nieuw pleegkind in hun gezin komt. Zo verwachten ze extra gezelligheid in het gezin en hopen ze soms dat een pleegkind een broertje of zusje, of vriendje zal worden. Maar eigen kinderen kunnen ook hun **twijfels of negatieve verwachtingen** hebben. Dit heeft er mee te maken dat het nieuwe pleegkind nog een onbekende is. Enkele kinderen geven aan weleens bezorgd te zijn over hun ouders. Zij vragen zich af: is een nieuw pleegkind niet te veel voor mijn ouders? Houden ze nog wel rekening met zichzelf?

Er zijn **twee hoofdstrategieën** te onderscheiden in de manier waarop kinderen vertellen met het nieuwe pleegkind omgaan. De eerste is dat sommige kinderen aangeven in het begin niet veel met het pleegkind te doen. Zo proberen ze problemen af te wachten, zich niet te hechten voor het geval het pleegkind weer weg moet, het pleegkind eerst aan

Wennen in een pleeggezin

hun ouders laten hechten of het kind ruimte te gunnen en zichzelf blijven. De andere strategie is dat kinderen in de eerste periode veel aandacht geven aan het nieuwe pleegkind. Deze kinderen vinden het leuk om het pleegkind te helpen en ondernemen leuke dingen om het kind te leren kennen.

Wat kan er veranderen voor kinderen van pleegouders na de plaatsing van een pleegkind?

Na de komst van een pleegkind zijn **veranderingen in jullie gezin** onvermijdelijk. Kleine veranderingen zijn bijvoorbeeld een andere plek aan tafel of veranderende klusjes in het gezin. De kinderen vertellen dat zij daar soms best van in de war zijn: een nieuw kind, andere regels en het delen van speelgoed en ruimte. Ook zijn zij soms onzeker over hoe je met het pleegkind om moeten gaan. Zij vragen zich vooral af wat normaal is en waar je op moet letten. Het **moeilijke gedrag van het pleegkind** of de plotselinge veranderingen van gedrag, roept ook negatieve emoties op. Enkele kinderen zijn bang dat alle aandacht naar het 'moeilijke' pleegkind zal gaan. Maar ook pleegkinderen die té lief zijn worden irritant gevonden: het betekent dat ze het kind niet zien zoals het echt is.

In het begin zijn de eigen kinderen vaak tolerant en bereidwillig tegenover de veranderingen en willen ze helpen om het nieuwe pleegkind te laten wennen. Ze verbergen hun negatieve gevoelens en proberen lief te zijn tegen het pleegkind.

De kinderen van pleegouders vertellen dat de tolerantie en bereidwilligheid voor het pleegkind na een tijdje minder wordt. Hij of zij gaat grenzen stellen, zoals niet meer ongevraagd mijn kamer binnenkomen; niet aan mijn spullen zitten en niet meespelen als mijn vrienden er zijn. Hierdoor kunnen sommige dingen ook zwaarder wegen dan in het begin van de plaatsing. Maar ondanks alles verwoorden sommige eigen kinderen ook heel treffend dat hun moeilijkheden erbij horen en normaal zijn.

'Het blijft toch altijd niet je eigen broertje of zusje. Er blijven altijd wel dingen die moeilijk zijn. Dat wil niet zeggen dat je het niet leuk vindt dat er een pleegkind is.'

Hoe is het voor een pleegkind om in een nieuw gezin te komen?

Het kind bevindt zich ten tijde van de overplaatsing in een **ouderlijk vacuüm**. Hiermee wordt bedoeld dat de eigen ouders op een afstand zijn en weinig zeggenschap hebben. In jullie gezin hebben ze (nog) niemand met wie ze een goede vertrouwensband hebben. Met de voogden en pleegzorgwerkers hebben de kinderen vaak geen

Wennen in een pleeggezin

persoonlijke band. Op zichzelf is het al een schokkende ervaring voor een kind om uit zijn of haar gezin gehaald te worden. Bovendien hebben veel pleegkinderen traumatische ervaringen achter de rug zoals verwaarlozing, mishandeling, overlijden van een ouder, verslaving of psychiatrische problematiek van hun ouders.

Pleegkinderen vertellen dat wanneer zij net in het nieuwe gezin zijn, zij vaak in de war, bang, verdrietig of zelfs boos zijn. Ze **zijn in verwarring** over wat hen - in hun beleving - zo onverwacht is overkomen. Ze missen het vertrouwde en weten niet meer wat er van hen verwacht wordt en waar ze bij horen. Dit kan verbonden worden met allerlei concrete zaken in hun omgeving, bijvoorbeeld angst voor het geluid van de koelkast, de baard van de pleegvader en angst om geslagen of weer weggestuurd te worden. Toch vertellen enkele pleegkinderen dat zij een hele positieve instelling hebben. Dit lijkt samen te hangen met acceptatie van wat onvermijdelijk is. Je kunt er niks aan veranderen, dus dan kun je het maar beter positief zien.

Bij het pleegkind hoort altijd een **biologische familie**. Voor het merendeel van de pleegkinderen speelt de familie nog een belangrijke rol. Vaak missen ze hun familie of zouden ze hun familie vaker willen zien. Het is goed om te beseffen dat het voor het pleegkind belangrijk is dat de eigen ouders niet worden vergeten, ook al kunnen ze daar niet wonen. Uit gesprekken met pleegkinderen blijkt dat hun ouders een grote rol spelen bij het accepteren van de plaatsing.

Hoe kan een pleegkind omgaan met het wennen in een nieuw gezin?

Wanneer het pleegkind in het nieuwe gezin is, begint het wennen aan elkaar. De kinderen moeten wennen aan alles, zoals de gezinsleden, de regels en de nieuwe omgeving. Het nieuwe pleeggezin is voor pleegkinderen niet alleen onbekend, maar ze komen ook niet 'babyblank' in het gezin. Ze hebben in hun eigen biologische gezin al verwachtingen en gewoontes opgebouwd over ouders en een gezinsleven.

In een pleeggezin moeten ze **iets nieuws leren en oude gewoontes deels afleren**. Pleegkinderen vertellen over gewoontes in het nieuwe pleeggezin die voor hen aanvoelen als regels. De goedbedoelde structuur die pleegouders aan het pleegkind bieden, kan in het begin enige aanpassing vergen.

Elk pleegkind heeft zijn **eigen strategie** om aan het nieuwe pleeggezin te wennen. Hier heeft het kind zo zijn redenen voor. Een strategie die bijvoorbeeld gebruikt kan worden is het **afzonderen van de sociale situatie**. Zij gaan het liefst op hun kamer zitten of iets alleen doen. Wanneer een pleegkind heftige emoties heeft willen zij zich vaak terug trekken. Zij vertellen dat zij hun emotie verborgen willen houden omwille van een goede relatie of om hun zelfbeeld hoog

Wennen in een pleeggezin

te houden. Ze proberen zichzelf te troosten, moed in te praten of af te leiden. Het binnenhouden van emoties is niet makkelijk. Het wil daarom nog weleens gebeuren dat het pleegkind een emotie niet langer verborgen kan houden. Woede-uitbarstingen of huilbuien kunnen soms opluchten. Toch kan een kind zich ook schamen voor deze ongecontroleerde emoties en bang worden dat er consequenties aan verbonden zijn.

'Want alles wat ik zeg, dat is eigenlijk niet zo, van die scheldwoorden. Dat bedoel ik niet zo. Dat gaat dan gewoon uit mijn mond, dat floept eruit.'

Een andere wenstrategie is het **zichzelf van hun beste kant laten zien**, zoals samen dingen doen, het zoeken van fysiek contact en intimiteit en het helpen in het huishouden. Ook proberen ze zich zo snel mogelijk aan te passen aan de regels die in het nieuwe huis gelden.

Pleegkinderen zitten dus vaak in de extremen: of alle emoties verbergen en het in je eentje oplossen, of ze te heftig uiten. Wanneer zij zich opstandig gedragen kan dat komen doordat sommige pleegkinderen emotioneel in de war zijn. De opstandige pleegkinderen hebben conflicterende gevoelens of kunnen hun boosheid slecht reguleren. Dat laatste kan bij de pleegkinderen angst oproepen, waardoor cycli van negatief gedrag ontstaan. Hun verzet tegen de pleegouders kan dus samen hangen met een groot verdriet of boosheid, gevoelens die ze niet willen, durven of kunnen uiten, met emotionele verwarring en gebrek aan zelfcontrole als gevolg. Als pleegkinderen in de loop van de tijd meer irritaties durven te uiten in hun pleeggezin, kan dat iets zeggen over hoever ze gewend zijn. Zoals een pleegkind mooi verwoordt:

'Als ik brutaal begin te worden dan betekent dat dat ik gewend ben.'

Hoe is het voor ouders om een kind in pleegzorg te hebben?

Ouders waarvan het kind of de kinderen terecht zijn gekomen in de pleegzorg vinden het heel bedroevend dat hun eigen kinderen niet bij ze kunnen wonen. Ze **missen hun kinderen** en allerlei dingen die bij het gezinsleven horen, zoals met het kind boodschappen doen. Het is soms voor de ouders ook niet helemaal duidelijk waarom een kind in de pleegzorg terecht is gekomen. Het kan zo zijn dat ouders daarom **in de war** zijn, omdat ze het niet helemaal snappen.

'Kijk ik heb twee kinderen, maar ik heb ze niet, dat is heel raar'.

Het gemis komt vooral voort omdat ouders hun kinderen weinig zien. Er wordt vaak een bezoeksregeling opgesteld voor ouders om in contact te blijven met hun kind en de frequentie hiervan kan variëren.

Wennen in een pleeggezin

Dit contactmoment vinden veel ouders heel belangrijk en zij hechten daar veel waarde aan. Het kan tevens een emotioneel moment zijn, omdat de ouders geconfronteerd worden met het gemis en aan het einde weer afscheid moeten nemen van hun kind.

Er zijn ouders die **zichzelf verwijten** maken doordat het kind is geplaatst in een pleeggezin. Ze hebben het gevoel dat ze het verkeerd hebben gedaan en schamen zich of voelen zich schuldig. Ze hebben bijvoorbeeld het idee dat ze hadden moeten ingrijpen voordat het te laat was of ze vonden dat ze er meer voor hun kind hadden moeten zijn. Ook onbegrip vanuit de buurt of zelfs van vrienden en familie kunnen voor ruzie en verdriet zorgen.

‘De hele familie, de hele kennissenkring, wordt door verteld dat jij dat gedaan hebt, dat mijn kinderen zijn weggehaald door jeugdzorg. En dan krijg je zo’n schaamtegevoel weer. Soms word je er onzeker van: wat is er eigenlijk aan de hand, wat heb ik gedaan?’

Het kind beschouwt zijn of haar biologische ouders nog steeds als ouders, waardoor het **belangrijk is naar de ouders te blijven communiceren**. Het mooiste zou zijn wanneer het mogelijk wordt gemaakt om met de ouders in overleg te gaan over de opvoeding. De toekomst maakt ouders **onzeker**. Ze weten niet wat er allemaal met het kind gaat gebeuren en ze zijn bang dat het kind nooit meer terug komt. De ouders vertelden dat ze hun negatieve emoties vaak proberen te verbergen voor de buitenwereld evenals voor hun kinderen. Ze houden ze liever voor zichzelf en willen anderen er niet mee belasten. Het tonen van emoties als woede en agressiviteit kan leiden tot een minder meewerkende houding van een voogd of een verminderd contact met het kind volgens andere ouders.

Het kind kan ook geholpen worden door de **houding die de ouders aannemen**. Als ouders positief en open staan voor het pleeggezin, hoe moeilijk dat soms ook kan zijn, heeft dit een positief effect op het kind. Het kind voelt zich daardoor meer op zijn gemak. Daarnaast vindt het kind het fijn om spulletjes of aandenken aan thuis te hebben, want de biologische ouders spelen nog steeds een belangrijke rol in het leven van het kind.